

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13.05.2020, sp. zn. 7 Tdo 469/2020, ECLI:CZ:NS:2020:7.TDO.469.2020.1

Číslo: 16/2021

Právní věta: I. Za osobu, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného podle § 206 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, lze považovat i pachatele, který zastupoval poškozeného na základě smlouvy, z níž vyplývala zvýšená míra jeho odpovědnosti při ochraně zájmů poškozeného. To platí i v případě, že poškozený nebyl dostatečně informován o skutečném postavení pachatele (např. o tom, zda je advokátem), kterého zmocnil k zastupování. II. Námitka, že v úvodní části rozsudku nejsou uvedena jména soudců, nemůže naplnit dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř., neboť nejde o součást výroku rozsudku ve smyslu § 120 odst. 1 písm. c) tr. ř., který není jen z tohoto důvodu neúplný.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 13.05.2020

Spisová značka: 7 Tdo 469/2020

Číslo rozhodnutí: 16

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Důvod dovolání, Rozsudek, že výrok chybí nebo je neúplný, Zpronevěra, Zvlášť uložená povinnost hájit zájmy poškozeného

Předpisy: § 120 odst. 1 písm. c) tr. ř.
§ 206 odst. 1 tr. zákoníku
§ 206 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku
§ 265b odst. 1 písm. k) tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného V. M. podané proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 24. 9. 2019, sp. zn. 13 To 166/2019, v trestní věci vedené u Okresního soudu v Kladně pod sp. zn. 26 T 19/2019.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Okresního soudu v Kladně ze dne 4. 4. 2019, sp. zn. 26 T 19/2019, byl obviněný V. M. uznán vinným zločinem zpronevěry podle § 206 odst. 1, odst. 3, odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, za který mu byl uložen trest odnětí svobody v trvání 40 měsíců, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s ostrahou. Dále bylo rozhodnuto o náhradě škody.

2. Uvedeného trestného činu se podle zjištění soudu prvního stupně dopustil obviněný v podstatě tím, že poté, co dne 23. 5. 2013 byla na účet č. XY, vedený u ČSOB, a. s., k němuž měl obviněný dispoziční oprávnění a jehož číslo sdělil zástupkyni Kooperativa pojišťovny, a. s., připsána platba ve výši 255 000 Kč, vyplacená ve prospěch poškozené J. R. z titulu pojistného plnění za újmu způsobenou v souvislosti se smrtí jejího syna při dopravní nehodě zaviněné třetí osobou, tuto částku použil ve svůj prospěch, ačkoli byl na základě smlouvy a plné moci ze dne 5. 5. 2012 povinen zastupovat poškozenou jako zmocněnec a vyplatit jí tuto částku. Tím způsobil poškozené škodu v uvedené výši.

3. K odvolání obviněného (kterým napadl rozsudek soudu prvního stupně v celém rozsahu) Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 24. 9. 2019, sp. zn. 13 To 166/2019, podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek pouze ve výroku o trestu (výroky o vině a o náhradě škody ponechal beze změny) a nově uložil obviněnému trest odnětí svobody v trvání 2 roků, pro jehož výkon jej zařadil do věznice s ostrahou.

II.

Dovolání obviněného

4. Proti tomuto rozhodnutí odvolacího soudu podal obviněný V. M. dovolání, kterým je napadl v celém rozsahu a odkázal na dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. b) a g) tr. ř. V dalších dvou doplněních svého dovolání podaných v rámci zákonné lhůty pak k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. uvedl, že šlo o omyl. Dále uplatnil dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. a), k) a l) tr. ř.

5. Obviněný namítl nesprávnost právní kvalifikace skutku z hlediska okolnosti podle § 206 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, tedy že čin spáchal jako osoba, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného. S poškozenou uzavřel dohodu a byla mu udělena plná moc k zastupování poškozené před pojišťovnou ve věci uplatnění nároků vyplývajících z pojištění odpovědnosti za usmrcení způsobené provozem motorového vozidla ve smyslu zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, ve znění pozdějších předpisů, a občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů, jako obecný zmocněnec podle § 27 o. s. ř. Nešlo o procesní plnou moc podle § 25 o. s. ř. Plná moc byla přesně specifikována k uplatnění nároků vyplývajících z usmrcení syna poškozené. Obviněný tedy nebyl vůči poškozené ve vztahu obdobném, jakým je vztah advokáta ke klientovi, a neměl s ní ani uzavřenou smlouvu o úschově. Obviněný nesouhlasí se závěrem, že plná moc byla velmi široce koncipovaná. Rovněž zde není uvedeno, že obviněný má právo na odměnu. Tvzení, že obviněný vystupoval jako advokát, jsou založena pouze na domněnkách svědkyně J. J. V rámci prvního doplnění dovolání obviněný k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř. uvedl, že v prvním stupni rozhodl v jeho věci soud, který nebyl náležitě obsazen, neboť místo senátu rozhodoval samosoudce. Dalším podáním pak ještě s odkazem na dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. a), k) a l) tr. ř. obviněný doplnil, že podle § 120 odst. 1 tr. ř. musí rozsudek po slovech „Jménem republiky“ obsahovat označení soudu a jména a příjmení soudců, kteří se zúčastnili na rozhodnutí. Toto v rozsudku soudu prvního stupně chybí. Závěrem obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek odvolacího soudu a aby mu věc vrátil k novému projednání a rozhodnutí.

III.

Posouzení důvodnosti dovolání

6. Nejvyšší soud dospěl k následujícím závěrům.

7. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř. je dán v případech, kdy ve věci rozhodl věcně nepříslušný soud, nebo soud, který nebyl náležitě obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval

senát nebo rozhodl soud vyššího stupně.

8. Tomuto dovolacímu důvodu odpovídá námitka obviněného, podle které ve věci v prvním stupni rozhodl samosoudce namísto senátu. Jde však o námitku zjevně nepravdivou, což muselo být jak obviněnému, tak i jeho obhájci zřejmé, neboť se oba účastnili hlavního líčení. V písemném vyhotovení rozsudku Okresního soudu v Kladně ze dne 4. 4. 2019, sp. zn. 26 T 19/2019, je sice v úvodu napsáno, že tento soud rozhodl samosoudcem Mgr. P. S., na konci rozsudku je ovšem tento soudce označen jako předseda senátu. Z protokolu o hlavním líčení je zřejmé, že se hlavního líčení účastnily přisedící E. B. a J. W. Ty byly také podle založených referátů předem vyrozumívány o konání hlavního líčení a ve spise je obsažena i obálka s protokolem o poradě a hlasování senátu. Jde tak jednoznačně o písařskou chybu ve vyhotovení rozsudku a k namítanému pochybení ve smyslu § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř. nedošlo.

9. Toto pochybení nemůže naplnit ani dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř. Ten je dán v případech, kdy v rozhodnutí některý výrok chybí nebo je neúplný. Námitky obviněného ovšem směřují proti písařské chybě v tzv. hlavičce rozsudku, nikoli k jeho výroku. To, co je výrok, sice trestní řád přímo nedefinuje, je to však zřejmé z ustanovení § 120 odst. 1 písm. c), odst. 3, § 121 až § 124 a § 134 odst. 1 písm. c) tr. ř. Vzhledem k tomu, že trestní řád se ve výčtu v ustanovení § 120 odst. 1 tr. ř. výslovně zmiňuje o výroku rozsudku jen pod písm. c) tohoto ustanovení, lze a contrario dovodit, že náležitosti uvedené pod písmeny a) a b) téhož ustanovení nejsou výrokem. Pochybení v těchto náležitostech tak zjevně nemůže způsobit, že v rozhodnutí nějaký výrok chybí nebo je neúplný.

10. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

11. Obviněný podřadil pod tento dovolací důvod námitku týkající se právní kvalifikace jím spáchaného skutku i podle § 206 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku. Jeho námitka je však zjevně neopodstatněná. Jak soudy správně uvedly v předchozím řízení, podle ustálené judikatury (viz rozhodnutí pod č. 28/1992 Sb. rozh. tr.) za osobu, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného ve smyslu § 206 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, je možno považovat jen takového pachatele, u kterého je podle pracovního, funkčního anebo jiného právního vztahu k poškozenému hlavní úlohou péče o zabezpečování zájmů poškozeného. Takováto zvláštní povinnost může vyplývat z právního předpisu (např. u zákonného zástupce nezletilého, opatrovníka apod.) nebo ze smlouvy (a udělené plné moci).

12. Je zřejmé, že zvlášť uložená povinnost hájit zájmy poškozeného nebude vyplývat z každé smlouvy a plné moci. Vždy bude třeba posoudit rozsah jednání, které je zástupce oprávněn činit za poškozeného. Pokud by totiž šlo o plnou moc určenou k provedení jednoho konkrétního právního jednání, která by nijak neumožňovala zmocněnci vybočit z přesně definovaných hranic a na základě situace samostatně přizpůsobovat povahu právního jednání (např. plná moc k převzetí konkrétně určené listiny, plná moc k převzetí určitého finančního obnosu), pak by patrně nebylo možno shledat u zmocněnce zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného. Při porovnání s těmito případy jde v případech podřaditelných pod ustanovení § 206 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku o situace, kdy nelze vždy předem předvídat, jaké právní jednání bude potřeba učinit, a pachatel tak musí uplatnit vlastní rozhodování, které pochopitelně musí zohledňovat zájmy zmocnitele, nikoli vlastní zájmy pachatele.

13. Ze smlouvy a plné moci udělené poškozenou obviněnému dne 5. 5. 2012 je patrné, že tato byla určena k jejímu zastupování před Kooperativa pojišťovnou, a. s., ve věci uplatnění nároků vyplývajících z pojištění odpovědnosti za usmrcení syna poškozené způsobené provozem vozidla ve smyslu zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů. Přitom byl obviněný oprávněn vykonávat za poškozenou všechny úkony (tyto jsou dále podrobně specifikovány

jako přijímání písemností, podávání návrhů a žádostí, uzavírání smírů, vzdávání se nároků atd.). Obviněný tak byl v souvislosti s uplatněním daného nároku poškozené oprávněně provádět jakékoli úkony, nikoli jen např. převzít jednu konkrétně určenou písemnost, peněžní částku apod. Rozsah jeho oprávnění ostatně také umožnil, že si nechal zaslat vyplacenou částku na účet, k němuž měl přístup on, ačkoli měl k dispozici číslo účtu poškozené a nic mu nebránilo předat toto číslo pojišťovně. Rozsah plné moci byl naprosto obdobný, jako je tomu v případě zastoupení advokátem. Správně tedy soudy nižších stupňů konstatovaly, že plná moc byla velmi široce koncipována. Při takto široce vymezeném rozsahu zastoupení není možné učinit jiný závěr, než že obviněný v rámci smluvního vztahu s poškozenou převzal na sebe také povinnost hájit její zájmy.

14. Kromě toho nelze přehlédnout celkový kontext zastoupení, který obviněný vytvořil a který vedl k tomu, že jej poškozená i její matka považovaly za advokáta. K tomu, aby obviněný uváděl adresu svého sídla označením „AK“, jej nepochybně nic nenutilo. Měl-li sídlo umístěno v advokátní kanceláři své manželky, mohl si např. umístit ke dveřím také vlastní cedulku, což by jistě stačilo k doručování pošty. Soudy správně v této souvislosti upozornily i na to, že obviněný označoval poškozenou v písemnostech zasílaných Kooperativa pojišťovně, a. s., jako klientku. Za právní zastoupení si také nárokoval odměnu, což sice není uvedeno v plné moci, avšak vyplývá to z jiných důkazů. Celá situace tak nasvědčuje tomu, že obviněný počítal s tím, že jej poškozená považuje za advokáta, přičemž si však alibisticky počínal tak, aby se sám takto výslovně neoznačil. Tato zjištění tedy potvrzují, že rozsah zastoupení poškozené byl velmi široký a smluvní vztah mezi obviněným a poškozenou byl nastaven prakticky stejně, jako tomu bývá při zastoupení advokátem. Byť obviněný nebyl ze zákona oprávněn vykonávat advokacii, postavil se do role, s níž esenciálně souvisí zvýšená míra odpovědnosti. Celkový kontext jeho jednání vykazuje zároveň i vysokou míru společenské škodlivosti, která odpovídá dané kvalifikované skutkové podstatě.

15. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. obsahuje dvě základní alternativy: Dovolání lze podat, jestliže bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí, tj. dovolateli bylo v odvolacím řízení odepřeno meritorní přezkoumání rozhodnutí soudu prvního stupně (někdy se zde rozlišují ještě dvě podalternativy – zamítnutí opravného prostředku z formálních důvodů a jeho odmítnutí pro nesplnění obsahových náležitostí), nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř.

16. Obviněný uplatnil tento dovolací důvod v jeho druhé alternativě, kterou založil na existenci důvodů dovolání podle § 265b odst. 1 písm. a), g) a k) tr. ř. v předchozím řízení. Vzhledem k tomu, že je dovolání obviněného z hlediska dovolacích důvodů podle § 265b odst. 1 písm. a), g) a k) tr. ř. zjevně neopodstatněné, je tomu stejně i v případě dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

17. Proto Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného V. M. jako zjevně neopodstatněné.